משנה · אחרונים · רש״ש · סדר טהרות

רש״ש על משנה כלים

רבי שמואל שטראשון [הרש"ש]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

רש״ש על משנה כלים

רבי שמואל שטראשון [הרש"ש]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/רשש-על-משנה-כלים/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
פרק ב 7
פרק ג 9
פרק ד 11
פרק ה 11
פרק ו 13
פרק ז 14
פרק ח 15
פרק ט 16
פרק י 17
פרק יא 17
פרק יג 18
פרק יד 18
פרק טו 20
פרק טז 21
פרק יז 21
פרק יח 23
פרק יט 23
פרק כ 24
פרק כא 25
פרק כב 25
פרק כג 25
פרק כד 26
פרק כה 27
פרק כו 28
פרק כז 29
פרק כח 29
פרק כט 30
פרק ל 31

פרק א

משנה א

בתוי"ט ד"ה מגע כו' במגע הוא שכאשר נגע בשטח גשם האדם. והוגה בגליון דצ"ל השרץ ול"י מבטן מי יצאה [גם הב"ד העיר על תקון זה שהוא קלקול ואנחנו השמטנוהו. המאסף]. ומשמעה דאינו מטמא אלא אם כן נגעו במקום גילויו וכמו דבעינן מקום גילויו דהמתמטמא. וכן איתא בנדה (ר"ד מג) גבי זב וס"ל דה"ה בשאר המטמאים. ואף דלענין טומאה בלועה אינה אלא בבע"ח כדמוכח לקמן פ"ח מ"ה ובאהלות פי"א מ"ז (ומש"כ התוס' בנדה (סב ב') בד"ה מקולי. טומאה בלועה לענין דם הנבלע בכסות. הוא אשיגרת לישן בעלמא) מ"מ בה"ס אשכחן אפילו באינו חי בחולין (עב ב') וכן בפ"י דמקואות מ"ה:

משנה ב

בתוי"ט בד"ה ומי חטאת. מביא דברי הר"ש דפרה דלחטאת מיהא טהור הנושא דאלת"ה הנושא צלוחית כו' ע"ש. לפמש"כ לעיל במ"א בד"ה שאין בשם התוס' והרמב"ם דנוגע ונושא להזות על הטמא לא מתטמא א"כ אין ראיה מהנושא צלוחית בכדי להזות. ולענ"ד אפשר לומר דבאמת גם המים נטמאו וכדס"ל להתוס' בפסחים (סט) בד"ה שמא ועמש"כ שם בס"ד:

משנה ג

במשנה למעלה מן המרכב משכב ששוה מגעו למשאו. עי' פי' הרע"ב. ונ"ל דאם הטהור למעלה מן המרכב (עיין ספ"ב דזבים) נטמא ג"כ לטמא בגדים כמו בנושאו. לפי פרש"י בפ' מצורע (ט"ו כ"ג) ע"ש. שוב מצאתי להרא"ם שם שכתב ג"כ כמש"כ. וכ"מ בתו"כ שם לעיל בפ' זב (בהל' ג') על פסוק והיושב על הכלי אשר ישב עליו הזב לא נחלוק בין נישא לנושא למרכב ע"ש ובק"א:

בתוי"ט ד"ה מרכב כו' וכך ג"כ דעת התוס' בעירובין (כז) ד"ה אם דיתיב ע"ש. לפמש"כ שם מהר"ם בביאור דבריהם נדחו דבריו:

בתוי"ט ד"ה שהוא מטמא תחת אבן מסמא. דתניא בת"כ כו' אין לי אלא בזמן שישב עליו הזב כו'. בת"כ שלפנינו ליתא מלת הזב. ונל"פ דקאי על הטהור שישב אח"כ על מושב הזב ולמד זה מאשר ישב עליו הזב כענין היקש דבכל ישיבה שהזב מטמא להיות נעשה מושב כן באותה ישיבה מתטמא הטהור. והא דבזב פסיקא להו נ"ל דנלמד מכל המשכב וכמו דיליף שם לקמן בסוף הפרק למרכב שמטמא ע"ג אבן מסמא מן וכל המרכב. ולבי אומר לי שנחסר דרשה זו מהת"כ ע"י שגגת המעתיקים. ודברי הק"א בזה מגומגמים:

בא"ד מנין לעשות ריקן כמלא ת"ל כל כלי. בת"כ ליתא תיבת כל וע"ש בק"א:

בא"ד דהטהור הנושא את דם הנדה טמא. משמע אפי' ע"י אבן מסמא. אבל במסקנתו משמע שחזר מזה וכ"מ להדיא מדבריו בפ"ה דזבים מ"ו וז' והעתיקן התוי"ט שם. ולכן ל"ד בכאן במה שהעתיק דבריו הראשונים דהכא ועי' בא"ר שכתב וכן אם למעלה מן המרכב אבן מסמא והניח אדם אפי' רק אצבע למעלה כו' נטמא. ותמוה דאיתא בזבים פ"ה מ"ה מקצת טהור על המשכב טהור. ופשוט דכש"כ במרכב. וכ"כ הר"ש לעיל "ותחתיו דזב היינו מרכב כו' ונשען רובו של זב עליו". וצ"ל דכוונת הא"ר שנשען עליו בהנחת אצבעו:

בתוי"ט ד"ה למעלה מן המשכב הזב. ובמשא נמי מטמא בגדים דילפינן בק"ו ממשכבו כו'. ושכח במחכ"ת לציין למש"כ בפ"ה דזבים מ"ב ד"ה והאדם בשם רש"י דעירובין. ועמש"כ בנדה (נ"ה ב') על פרש"י:

משנה ד

בתור"ע (אות ד) על ספק הר"ש אם יש מעיינות לבועל נדה. כתב דלהתוס' בנדה (לד) סד"ה ותיפוק ליה פשיטא להו דיש לו מדכתבו אם בועל נדה הוא נטמא הוא ובגדיו כנושא רוקו של זב. אישתמיטתי' שכן כתב גם הר"ש עצמו בפ"ז דטהרות מ"ה וה"ל למירמא מדידיה אדידיה:

שם (אות ו') על הא דמביא התוי"ט מגמרא דכיצד הרגל דילפינן ש"ז דזב דמטמא במשא מק"ו מרוקו כו'. הקשה דלפמש"כ התוי"ט בדעת הרמב"ם דש"ז דטהור לנוגע בכעדשה ודשל זב אפי' לנוגע בכ"ש. נימא דאהני ק"ו לטמא במשהו ודיו שלא תטמא במשא. ואני אומר דאדרבה איפכא מסתברא והוא לפמש"כ התוס' בב"ק (יח ב') ד"ה היכא ע"ש ה"נ נאמר דכי תאמר דיו לענין בכעדשה לא משנינן מש"ז דטהור בעיקר טומאתו. רק שמוסיפין עליו טומאת משא ולטמא בגדים. אבל אם תאמר הק"ו לענין משהו עקרת לי' לגמרי מטומאת ש"ז דטהור. והשתא דאתינן להכי י"ל דבאמת למאן דיליף מק"ו ש"ז דזב אינה מטמאה במשהו. (ואע"ג דתנא דידן הוא דיליף מק"ו וא"כ יקשה מאי קאמר למעלה מהן כו' וש"ז. י"ל דנפרש כמו שפירש הר"ש לענין משא ולטמא בגדים) אבל הרמב"ם דפסק דהא דש"ז דזב מטמא במשא הוא מטעם דא"א בלא צחצוחי זיבה וכן פירש למשנתנו (אף שהוא נגד הש"ס דב"ק עי' במ"נ ישוב לזה) לכן שפיר פסק דמטמא בכ"ש כזוב דילפינן מזובו טמא הוא לפי גרסתו. ופי' ג"כ הא דלמעלה מהן זובו כו' לענין זה ואכמ"ל:

בתוי"ט ד"ה למעלה מן הזב כו' אבל אני תמה מן הרמב"ם כו' היה יכול ג"כ להביא ראי' כו' ממשנה שלמה כו' הנוגע כו' במצורע כו' וא' הנושא וא' הנישא. הן כמו דלא קאי

וא' הנישא על מצורע כמש"כ התוס' בפסחים (סז ב) בסד"ה שכן עושה מו"מ (והביאה התוי"ט בעצמו שם) כן נוכל לומר דלא קאי עלי' וא' הנושא. ואנכי תמה על הרמב"ם שלמד זה מדקתני למעלה מזבה מצורע. היסט יוכיח שמפורש בפסחים שם שהמצורע אינו מטמא בהיסט. ואולי משום דלא תני לעיל בהמעלות טומאת היסט להכי שייך למיתנא למעלה כו' כיון דמאי דחשיב עד הכא כולם נוהגים במצורע אבל קשה דהא מצורע אינו מטמא את מה שבועל וכן אפי' מצורעת כדמייתי שם התוס' מת"כ ואפ"ה תני למעלה ועי' בר"ש לעיל מ"ג:

משנה ה

בתוי"ט ד"ה עשר טומאות כו' דהא התשיעית שהיא פירש ממנו אבר כו' **אין לה מעלה על הרבה שנמנו לפניו**. ול"נ דמעלתה הוא שמטמאה טומאת ז' מה שאין בכל מה שלפניה. אבל יותר ה"ל לדקדק מהראשונה על מי נתעלה אם לא על טהור גמור:

משנה ז

בתוי"ט ד"ה שמשלחין. וק"ק לי דליתני כו' אבנים המנוגעות כו' ואני מוסיף עוד בגדים המנוגעים שכן כתב הרמב"ם בספי"ג מהל' ט"צ שמשלחין אותן חוץ לעיר כו' ובין שאינה מוקפת וזה חומר בבגדים מבאדם ע"כ. והוא מהתוספתא ספ"ז. וכן איתא שם להדיא הדין בבתים המנוגעים ע"ש:

שם בסה"ד אגב גררא ת"ל ועיקר קדושה שילוח המצורעים. לכאורה גם הא דיצא א"מ אותו ג"כ נחשב לקדושה ואגבה תני ומסבבין:

ד"ה ומסבבין. והמ"ל ומכניסין כו'. תמוה דודאי אין מכניסין מק"ו מאם יצא דאין מחזירין. גם מש"כ בסה"ד כלומר כו' מעיר לעיר ג"כ תמוה. ואולי כוון למש"כ בס' מ"נ דדוקא אם היה בשעת מיתה בעיר ויצא מת אין מחזירין אבל אם מת חוץ לעיר מכניסין ע"ש:

משנה ח

בתוי"ט ד"ה לפנים מה"ח. ועוד מקודש כו' כגון כו' ולחמה חוץ לחומה כו'. ולעד"נ שזה נכלל בהא דקדשים קלים נאכלים לפנים מה"ח דמח"ז אתינן עלה דלא קדש הלחם. ומש"כ ולענין שוחט על חמץ לריו"ח דאמר כו' חוץ לחומת בית פאגי. תמוה דלריו"ח פשוט דחייב אפילו היה חוץ לירושלים:

משנה ט

בפנים. ההיכל מקודש ממנו שא"נ לשם שלא רחוץ ידים ורגלים. ק"ל כיון דפסול לעבודה א"כ ה"ל ביאה ריקנית. ות"ל דאסור משום ואל יבא בכל עת אל הקדש ואפי' היה רחוץ

ידו"ר כדאיתא במנחות (כז ב). וי"ל דמיירי ליכנס לשם להשתחוות עי' תוס' שם. או לתקן בדקי ההיכל עי' בר"ש. עוד אפשר לומר דדוקא הראוי לעבודה מוזהר באל יבא. וכן בת"כ ס"ד למעט בניו מואל יבא והביא שם ראיה מהא דתמימים נצטוו בשתויי יין ולא בע"מ:

בתוי"ט ד"ה שאין נכנס כו' אבל קשה מדר' יוסי דסיפא דלא משייר אלא חדא מחוסר בגדים כו'. לע"ד י"ל כיון דאמרינן זבחים (יז ב') אין בגדיהן עליהם אין כהונתם עליהם. א"כ הויין כזרים וכבר חשיב עזרת כהנים שאין ישראל נכנסים לשם. ובזה נסתר גם מש"כ לעיל על הא דלא חשיב ת"ק בבין האולם ולמזבח מחו"ב משום דקילי דפסול מחמת ד"א הוא. דאדרבה משום דחמירי דחשיבי כזרים ואפי' בעזרת כהנים אסירי. אבל מ"מ אינני מחליט ד"ז שזהו חידוש גדול שיהיו הכהנים אסורים בעז"כ שלא לצורך:

פרק ב

משנה א

במשנה. וכלי זכוכית. בתוס' שבת (טז) ד"ה אלא מעתה משמע דלתירוצא דר"א שם הואיל ונראה תוכו כברו. מיטמאין ג"כ מאויר. ואינו כן דעת הרמב"ם והראב"ד בפ"א מהל' כלים ה"ה ע"ש. וכמ"ק במשנה דחולין (כ"ד ב) טהור בכה"כ טמא בכ"ח:

ברע"ב ד"ה כלי עץ כו' ובכ"ח כו' והרי יש לו תוך אעפ"י שאין לו בית קבול (ברמב"ם וכ"ח ג"כ לא יטמא עד שיהיה בו ב"ק). הנה התחכם הרע"ב לתת חילוק ביניהם ואמר דבכ"ח טמא ביש להם תוך אפי' אין להם ב"ק. אבל דבריו מסותרים מכמה משניות. ואזכיר מן הבא בזכרוני. (א) במשנה הסמוכה כשאינו מקבל כדי סיכת קטן טהור. (וזה יש לדחות די"ל דטעמא משום דאינו חשוב כלי כלל). (ב) לקמן במ"ג מטהרינן כבכב וטפי וחבית של שייטין. והרי יש להן תוך וע"ש בתוי"ט ד"ה אע"פ בשם הרמב"ם. (ג) במ"ד משפך של ב"ב טהור. ובסמוך על ומיטמאין מאחוריהן הוצרך הרע"ב עצמו לומר ופעמים כופין כו' ומשתמשין בב"ק כו'. ומה שהביא התוי"ט מהתוספתא. אין לה ענין לכאן דהתם הוא לטעמא מדוע מטמאים חכמים כשהיא מקבלת על דופנותיה. ואדרבה דהרי חזינן דקבלה מיהא בעינן באיזה ענין שיהי':

בתו"ח ד"ה פשוטיהן. ונ"מ בזה"ז ג"כ (ר"ל בין כלים המקבלין טומאה לשאינן מקבלין טומאה) לפסול המקוה שנמשך ע"י כלים. הנה לענין שאיבה מבואר ברפ"ד דמקואות דאף כלי גללים כו' דל"מ טומאה כלל פוסלין בה. ואולי כוונתו לענין הא דבעינן הווייתן

ע"י טהרה ע"ש פ"ה מ"ה ובתוי"ט. אולם מש"כ עוד לטהרת ידים. הרי שנינו בפ"א דידים מ"ב בכל הכלים נותנים לידים אפי' בכלי גללים כו':

משנה ב

בתוי"ט ד"ה מסאתים כו' מה שהזכיר חמש ושלש ולא זכרן מסאתים ועד חמש כו'. ולעד"נ דאתי לאשמעינן דאפי' טובא נמי כמו דמשני שמואל בר"פ מפנין על הא דפריך השתא חמש מפנין ד' מיבעי'. ד' וה' כדאמרי אינשי ואי בעי אפי' טובא. והתוס' שם (סב) כתבו דגם ר"ח דמשני שם במפנין בענין אחר מודה דהיכא דהדין דאפי' טובא דרך התנא לנקוט שני מספרים אלא דהתם משמע לי' דלא התירו יותר משום (טורת) [טורח] שבת. והא דנקט כאן בדילוג. אשכחן כה"ג בפ"א דידים מ"א לחמשה ולעשרה ולמאה וע"ש בתוי"ט. וכן בעירובין פ"ב מ"ג אפי' בת חמשת כורין אפי' בת עשרה כורין מותר. ועוד נ"ל דלוג לד' סאין שהוא א' מצ"ו. אינו יוצא עדיין מגבול שיעור הקודמין לכן לא הוה ידעינן מיניה דאפי' טובא נמי. אבל חמש כבר יצא מחוץ לגבול שפיר ידעינן מיניה דאפילו טובא ונכון מאד בס"ד. שוב מצאתי בתוספתא הנדפסה עם זר זהב להדיא חמש ולמעלה כלמטה הימנו ונראה שזאת הגירסא היא ע"פ הגהת הגר"א ז"ל כי בתוספתא שלפנינו ליתא כן. מ"מ יש לי עמוד חזק להשען עליו. וכ"מ בחולין (ר"ד נה) דלא פריך גם מהא דועד חמש מאי לאו חמש כלמטה ע"ש. וכן בברייתא שם לא תני חמש כלמטה. ומהר"ש משמע קצת דדוקא חמש קאמר ולא יותר. מדכ' בדברי ר"ע וסתם חצבים גדולים מה' סאין ולמטה. וכן לקמן כ' חוץ מן האחרון שהוא א' מק"כ. וראיתי בכ"מ בפי"ח מהל' כלים הי"ג שכ' ואפשר דעד ה' סאין דנקט רי"ש ל"ד דה"ה לטפי כו':

והנה מפי' הרמב"ם משמע שמפרש שיעורן מכדי סיכת קטן ועד לוג ומלוג ועד סאה ברביעית. היינו כלי שהיתה מחזקת מתחלתה מכדי סיכת קטן ועד לוג וכן מלוג ועד סאה. הכל שיעור שבניהן ברביעית. (וזה לפי שיטתו דסיכת קטן היינו אדם קטן ויכול להיות דהוא יותר מרביעית). ובחיבורו מוכח להדיא שמפרש כן ע"ש. ותמוה דהא תניא בתוספתא והובאה בגמרא חולין שם דלוג כלמטה. ולפירושו אין חילוק בין למטה מלוג ללמעלה מלוג עד סאה דהכל ברביעית וצע"ג. אבל לכאורה ראיה לפירושו מפ"ד דמקואות מ"ג לא אמרו רביעית אלא בשברי כ"ח וע"ש בפירושו. עוד ראיה שם בחבורו שכ' עד חביות המכילות סאתים או יתר. והוא תמוה מאד דע"כ לא קאמרינן אלא סאתים כלמטה. אבל יותר מסאתים תנן מסאתים ועד כו' בלוג. וכ"כ בעצמו שם ונ"ל להגיה קרוב ת' יתר כלשונו לעיל בהל' י"ג:

ומש"כ הכ"מ שם דפוסק כרי"ש דסובר דהוא רביה דר"ע. תמוה מאד דבפ"ב דעדיות מ"ו כ' הרמב"ם דרי"ש תלמיד דר"ע הוה. וכ"כ בהקדמת הי"ד דרי"ש קבל מר"ע. ועי' נו"ב מ"ת חלק א"ע סי' קמ"ח שתמה עליו ג"כ בזה ממקומות אחרים שפסק הרמב"ם כר"ע נגד רי"ש. ולענין פסקו של הרמב"ם נ"פ דסובר כהר"ש דלא פליג ר"ע עליו:

ברע"ב ד"ה אלא הדקין כו' ומשהגיעו להיות כתבנית קדרות קטנות שיעורן ברביעית. ל"ד במחכ"ת דהא מסקינן בחולין שם דלהחמיר אמרינן עו"ע בכלל. ולשון הר"ש בזה הוא כנכון ע"ש:

משנה ג

ברע"ב ד"ה אבוב. ופשוט הוא בלא בית קיבול (וכ"ה בר"ש) והא"ר באהלות רפ"ט הקשה עליו ע"ש. ופירש דיש לה דפנות וטהורה מפני נקביה שבשוליה (וכ"נ מפי' הר"מ) ותימה דכאן שתיק ולא פי' כלום:

בתוי"ט ד"ה שייטין. כאשר יפרש השוחה לשתות מתרגמינן כו'. והוא לשון מקרא אני שיט (ישעיה לג):

משנה ד

ברע"ב ד"ה ושהוא גומר כו' והוי כגולמי כ"ח כו'. (הר"ש). ול"ד דע' חולין (כ"ה) ואלו הן גולמי כו' כל שעתיד לשוף כו'. וזה בכ"ח טמא כמש"כ הרע"ב לקמן ספ"ד. ודוחק לומר דזה פלוגתת ר"מ וחכמים:

תוי"ט ד"ה ושאין בו ויש בו מחיצה כנגד השלהבת כו'. ל"ד בהעתיקו זה על פי' הרע"ב דמשמע שהוא מפרש שיש מחיצות סביב סביב אלא שהן מנוקבות:

משנה ו

בתוי"ט ד"ה עד שלא נגמרה כו' אם היו שבריה שוין כו' בידוע שנגמרה מלאכתה ואח"כ נשברה וכן הוא לשון הר"ש. והנה דברי הר"ש סותרין למש"כ לקמן בספ"ג ובפ"ד מ"ג ובפ"ה מ"ז בסופה. ולגירסת התוספתא שלפנינו הביאה התוי"ט א"ש. אך מש"כ דלפי הסברא כו' ולכך עשאו הצירוף שמאדים. א"נ. דאדרבה האש מלבין את הטיט שטבעו ברוב אדום וכמו שנקרא בכ"מ הצירוף באש בשם ליבון בדברי חז"ל. וכן מעיד הנסיון:

פרק ג

משנה א

שיעור כ"ח ליטהר. פי' הא"ר למעלה מן הנקב. וע"כ ר"ל מטומאת אויר אבל במגע עדיין טמא מטעם יד כדלקמן פ"ד מ"ג:

משנה ב

רי"א באגוזים. פי' הא"ר דסבר הואיל ומניחין בתוכה נמי אגוזים כו' ומטילין אותו לחומרו כו'. וק"ל דא"כ הל"ל כן בפירוש לחומרו באגוזים כבמשנה דלעיל. דנ"מ לדינין המבוארים לקמן פ"ח מ"ב ובספ"ט. ובזה נדחה גם פי' הר"ש בסמוך בד"ה בזרעונים ובד"ה סתם נר. לכן נלע"ד דלר"י וכן לר"ש דלקמן הוו שיעורייהו אף להקל ול"ד להעשוי לאוכלין ולמשקין. דהתם אין דרך להניח אוכל בלי משקה כדפי' הר"ש. אבל הני דר"י ור"ש דרך להשתמש בהנך דאמרי לבדהן:

שם רא"א בפרוטה. בתוי"ט והר"ב העתיק ר"ש ול"מ כן בשום נוסח כו'. הן לפנינו גם בר"ש איתא ר"ש:

בהרע"ב ד"ה רמ"א בזיתים. וא"ה כסתם כו'. תמוה לפסוק נגד רבא ורב חיננא ב"כ בס"פ המצניע דנקטי שיעורא דזיתים:

תוי"ט ד"ה חבית. ואף לשאר הפוסקים דל"פ כן כו' ל"י איזה פוסקים מצא. דכיון דאנן פסקינן שם מלא היד א"כ נפלו שיעורייהו בבירא. ונראה שיש חסרון הניכר בדבריו והוא עוד ראיה ממה דאיתא שם ואם לאו כהכרע. ופירש"י כשיעור המכריע באגוז נפיש מכזית וזוטר מכביצה וע"ז קאמר דשאר הפוסקים ל"פ כן ע"ש בתוס' ורי"ף ורא"ש. ונראה דמש"כ עוד לקמן בסמוך וא"כ מסתברא אגוז זוטר מכביצה דט"ס הוא וצ"ל זוטר מגרוגרת ודו"ק. אבל מפי' הא"ר מוכח דס"ל דאגוז שיעורו גדול מגרוגרת:

ד"ה שהוסק פיו. ה"ל לציין במוקדם על הא דניטל פיו:

משנה ז

מש"כ הא"ר דקומקום הוא הכלי ששופכין בו המים מן המיחם ע"ש. ברפי"ד לקמן משמע שמחממין ג"כ בו. וכ"מ בפכ"ה מ"ח. ובפ"ט דמקואות סמ"ב לפי' הרע"ב. אבל לפי' הרמב"ם שם וע"י החזיק הרא"ש אין סתירה משם ובשבת (מא) במשנה המיחם שפינוהו (ולאביי שם פירש שפינוהו מן האור ופירש"י קומקום):

תוי"ט סד"ה כלי נחושת. וא"כ ה"ה כלים. כלים הויין כש"כ מאדם דהם מיטמאין אף במקום שאין אדם מיטמא כגון הנושא את הנבלה ודומיה:

משנה ח

ר' יוסי מטהר בשניהם. פי' הא"ר דאזיל לטעמיה במשנה דלעיל. קשה דל"פ שם אלא אקומקום ודומיו שתשמישן בחמין וכדאיתא שם ואם ליין טמאין:

פרק ד

משנה א

או שהיה בו חדוד ר"ל כמו לקמן מ"ג ולכן כיון שיש כובד בצד שהחידוד בו מכריעו כמו האוזן ולזה נתכוון הא"ר:

משנה ב

בחצי קב גרוגרות. משום דרגילים היו להניח גרוגרות בחבית כמש"כ הר"ש בפ' דלעיל מ"ב:

משנה ד

רי"א חולקין האמצעית. אין לפרש דמחצי עוביה ולפנים יחשב תוך. דנ"פ דעובי שפת הכלי מלמעלה אם נגע בשרץ לא נטמאה דאין זה נקרא תוך. (ואולי זה תלוי בפלוגתת ר"י וחכמים לקמן פ"י מ"ה גבי שגפתן עם השפה בפי' הא"ר שם. ונראה עוד דאזלי לטעמייהו בפ"ח מ"ח גבי נמצא מקום הנחת העצים. וסתמא דמ"ז שם כחכמים). אלא כוונתו דאם נפל שרץ באחד משני אוירי השפה חולקין את עובי דופנה. החצי דלצד הטומאה טמא ודלצד הטהרה טהור וכריב"נ בפ"ב מ"ז. ולפ"ז נראה דה"ה שחולקין השפה הפנימית בנפול שרץ באויר שלצד פנים. ולא נקט האמצעית אלא משום דאותה חולקין אף אם נפל השרץ באויר החיצוני:

פרק ה

משנה א

ברע"ב ד"ה ושיריו. אם היה גדול ונטמא. כ"כ הר"ש וכ"ה לשון רש"י בחולין. והרמב"ם פי' לענין קבלת טומאה. ובחבורו כ' לתרווייהו ברפט"ז:

משנה ב

בתוי"ט ד"ה שיעורו כתנור. לאפות סופגנים כו' ויראה דה"ה לענין שיעור גובה כו'. ולכאורה יראה מסידור המשנה דלא קאי רק על מאי דסליק מיניה ולשון הר"ש הוא בדוקא מדתני כאן ג' חלוקים בין תנור לכירה. (א) בשיעור גובה. (ב) בשיעור ההיסק. (ג) בשיעור האבן. ואם כדברי התוי"ט ה"ל להמשנה לקצר ולשנות ביחד הג' דינים בתנור ואח"ז בכירה. ובאחרונה יאמר כופח עשאו לאפיה כו' עשאו לבשל כו' והוה קאי על כל הג' דינים. אך לפ"ז לא אשמע לן התנא בכופח שיעור הגובה:

משנה ג

אם חברה לו אפי' על ג"א. נל"פ אפי' אינה גבוהה רק בכמו ג' אבנים. ואולי היה דרכם לבנותה באבנים קטנים ויאמר דאפי' לא בנאה אלא בג' אבנים בגובה. טמאה:

תוי"ט ד"ה דר"מ. מאן תנא כו' כדתנן במ"ב פי"ב. ע"ש בגמרא דלא על הא קאמר אלא על מ"ו פ"ב דעוקצין:

בסה"ד ועוד דר"מ מחמיר. תמוה דאדרבה כיון דאף לר"מ אינו אלא מדרבנן כמש"כ הר"ש משמע דגמרא ה"ל למיפסק לקולא. שוב ראיתי בתור"ע בשם הפר"ח שהקשה כן. ואולי לזה נתכוון הכ"מ במה שסיים וצ"ע. והראב"ד בפכ"ד מהל' ט"מ כתב דר"מ ור"ש הל' כר"ש. והכ"מ תמה עליו שם. ועמש"כ בס"ד בפ"ו דאהלות מ"ד. ואפשר דמש"כ הכ"מ ועוד דר"מ מחמיר. ר"ל והלכה כר"מ בגזירותיו:

משנה ד

ברע"ב ד"ה או שהוסק בבית האומן מקדם שנגמר מלאכת עשייתו. ע"כ מיירי לאחר שהדביק סביביו טיט להחזיק חומו דאל"ה לא מיטמא עדיין כמו שפי' בר"ת בד"ה משיסיקנו. והאי קודם שנגמר שכ' ר"ל קודם שחברו בארץ כי אין דרך האומן לחברו בארץ אלא הבעה"ב הלוקחו ממנו. וזהו ג"כ כוונת התוספתא שהביא הר"ש תנור שהסיקו עד שלא נגמרה מלאכתו (דהיינו קודם חיבורו בארץ) ור"י דמטהר שם אזיל לשיטתו לקמן במ"ו. וכפר סיגנא נ"ל דשם היו דרין האומנים במלאכת התנורים. והביא ר"י ראיה מחכמים דטהרום. ומשנתינו הביאה מר"ג דטמאן. ולא נצטרך לדחוק דשני מעשים הוו כמש"כ הרא"ש:

משנה ה

ברע"ב ד"ה מפני שהוא אופה כו' וריו"ח לא סגי לי' כו' והוא מפי' הר"מ והר"ש. ולעד"נ דמוסיף טעם כי היכא דליטמא אפי' באויר דלטעם הת"ק אינו אלא כמו יד ולא מיטמא אלא במגע:

משנה ז

ברע"ב ד"ה אלא ממעטו. שהוא שיעור תחלתו כו'. יותר היה נאות לומר שהוא שיעור סופו. או שיעור שיריו:

תוי"ט ד"ה חולקו. ומש"ה לא סגי כו' אלא בעינן דלא ליהוי רובא. הלשון אינו מכוון וכך הל"ל אלא בעינן עד שיהא בארץ. ואולי ט"ס הוא וצ"ל ולא בעינן דלא ניהוי רובא:

משנה יא

עשה לה פטפוטין. הר"ש פי' שהן מתחתית הכירה. והרמב"ם מפרש שהן ממעל לה להעמדת הקדרה [עי' תוי"ט]. ול"נ דתרווייהון נקראין פטפוטין עי' ר"פ דלקמן. ולשניהן כוון התנא דלנקב עושין אותה למטה. ולפנימה דמשמעה בשפה העליונה עושין אותן מלמעלה:

ברע"ב ד"ה של אבן כו' טהור מדין כ"ח שאינו מטמא מאוירו כו'. כאן ה"ל לכתוב ואינו מיטמא אם הוא מחובר לקרקע. אשר כתב לקמן. ודע שהמ"נ הקשה בהך דרשה דת"כ למעוטי תנור של אבן מקרא דיותץ שמביא הר"ש. הא כלל גדול בידינו דכלי אבנים טהורין. ול"נ משום דגם זה כלל גדול דהמחובר לקרקע אינו מיטמא. ובתנור וכיריים חדשה התורה דיטמאו ולכן הוה ס"ד דאפי' של אבנים נמי:

ד"ה ניקב. ועשה טפול של סיד כו' ברמב"ם איתא וסתם כו' בטיט. וכן בתוספתא שהביא הר"ש. אבל בסיד אני מסתפק כיון שהוא בא מאבנים שרופות אולי דינו כאבן. או אפשר מידי דהוה אכלי אדמה דמשהוסקו דינן ככלי חרס. גם י"ל דכוונתו אם עירב בו חול ועשאו טרכסיד:

ברע"ב בד"ה מרחה בטיט כו' לפי שאין כו' אלא מניחין בתוכה. עי' בפי' הרמב"ם ותראה שכוונתו לחלק דבתנור אופין בפנים לכן מועיל לה הטפילה לשמור חומה שבפנימיותה. אבל כירה עיקר תשמישה על גבה (ולפעמים ע"כ נותנין הקדירה גם בתוכה כדמוכח בגמרא ר"פ כירה) לכן אין תועלת לה בהטיפול:

פרק ו

משנה א

עי' מפרשים שנדחקו. ולעד"נ בהקדים לחלק בין לשון שפיתה ללשון ישיבה. והוא דשפיתה היינו שכל הקדרה תלויה לאויר בכדי שתהא האש אשר תחתיה לוחכת תחת שוליה ג"כ רק שקצוותיה סמוכות. ונשענות על איזה דבר. וישיבה היינו שכל שטח שוליה ותחתיתה יושב על איזה גשם. ופי' חברן בטיט לא שחברן יחד אלא שחיבר לכל פטפוט קצת טיט בראשו לצד פנימיותם בכדי לשפות קצות שולי הקדרה עליהן (ולפ"ז אתיא סיפא דאחת בטיט כרבנן) ובמסמרין אמר אע"פ שעשה בראשן (כגי' מהר"ם) מקום שתהא הקדרה יושבת פי' שחברן יחד בשטח רחב של טיט עד שאין שם אויר מ"מ טהורה:

שם בתוי"ט ד"ה אחת בטיט פי' הר"ב כו' פי' ור' יהודה היא כו'. ול"נ דאף כחכמים אתיא דע"כ לא מטמאי אלא אם מתחלה עשאן שתים שהעמידן במרחק הראוי להעמיד עליהם הקדרה אבל אם מתחלה עשה ג' אבנים א"כ כל שתים מהן אינן עומדים במרחק הראוי. וכה"ג ע"כ צריך לחלק לקמן פ"ז מ"ה ניטל כו' מטמאין במגע וא"מ באויר כו' עשה שנים זה כנגד זה מטמאין במגע ובאויר ע"ש:

משנה ג

ניטלה הטהורה הוחלטה האמצעית לטומאה. לפי' התוי"ט בד"ה האמצעית שהחצי של האמצעית די לכדי שפיתה אחת צ"ל דמן הצד אפי' העודף טמא. ול"ד להא דאם היתה האמצעית גדולה כו' דהשאר טהור. דהתם העודף הוא באמצע וע"כ צריך אתה לחלק ממנה הקצה הב'. משא"כ בשנוכל להחליטה כולה אז לא מחלקין ממנה כלל. ויש לחלק בדרך אחר אבל זה נ"ל עיקר:

פרק ז

משנה ד

או שהיתה חלקה. הר"ש נדחק בזה. ול"נ דהא יש לדקדק מדוע במ"ג לא באר הדין בחלקה. אשר ע"כ נראה דאו היתה חלקה באמת קאי עלה ור"ל אף שהיתה מחוברת אם היא חלקה טהורה לגמרי גם במגע:

משנה ה

בהרע"ב ד"ה ניטל אחת. אכתי חזי קצת להיות שופת עליהם את הקדרה. לשון זה א"ש לפי' הרמב"ם דהפטפוטים הם למעלה למקום מושב הקדרה אבל לפירושו הל"ל דאכתי חזו שתעמוד הכירה על ידיהם. אולם ראיתי שגם בר"ש כתוב לשון זה (זולת הרא"ש השמיט מלות את הקדרה) וכן הלשון בתוספתא שהביא. ודע שמהר"ש משמע דמפרש כאן שהפטפוטים המה מחוברין בארץ והכירה עומדת עליהן. (ולכן ל"ד התוי"ט במש"כ בסד"ה היו גבוהין. לאפוקי כו' ולפי' הראשון דהר"ש לא דייק ולמעלה. דלדידיה מדוייק היטב דר"ל דאותן הקצוות שלמעלה מג' אצבעות מהארץ טהורים שהן עומדות להקצץ. גם ל"י אנה מצא ב' פירושים בר"ש דכותב לפי' הראשון). אבל מהרע"ב משמע דמפרש דהמה מחוברין להכירה:

תוי"ט סד"ה היו גבוהין. לאפוקי לפי' הרע"ב כו' לא דייק ולמעלה. לכאורה גם ולמטה לא דייק. אבל נ"ל דלדידהו למטה ולמעלה דכאן קאי על המספר דשלשה. ופירושו כמו פחות ויותר כמו מבן כ' ולמעלה ודומיו:

משנה ו

התוי"ט העתיר דברים נגד פירוש הר"ש והרע"ב דמה אשמעינן רשב"ג בזה. ול"נ דטובא אשמע לן. דהרי כיון דהכירה עגולה. ע"כ גם הפטפוטים עומדים בעיגול. ולכן כפי שְׁלִמְדָנוּ רשב"ג יהיה טהור ברוב המקומות אף בתוך שלש להכירה ובאיזה מקומות אף נגד תחת הכירה עצמה לפי שהם חוץ להכנה. ולולא דאשמעינן הוה ס"ד דמודדין בכל סביבות הכירה ג' אצבעות בעוגל. והא לך הציור רק מש"כ הרע"ב או חוץ לג' וטהור כו' ולר"ש בין במגע תמוה דאיך שייך מגע באויר שבין הפטפוטים. ובר"ש ליתא והרע"ב הוסיף וגרע במחכ"ת:

פרק ח

משנה א

תוי"ט ד"ה בכ"ח הקל ומצינו שבחבורין מטמא כלים ספ"ט כו'. תמוה דע"כ לא שמענו אלא במת אבל בשרץ משמע דאפי' בחבורין טהור דהא ממעטינן כלים מטומאת אויר כ"ח לקמן מ"ד ומשמע אפי' בשעה שהשרץ בתוכו. ועי' בתוי"ט מ"ה מה שהביא משמע דגמרא דשבת. ועוד ראיה ברורה דהא אפי' אדם (דעיקר טומאת חיבורים בו נאמרה) הנוגע בשרץ או אפי' בנבלה אינו מטמא כלים אף בשעת חבורו לטומאה כדאיתא בריש מכלתין. ומש"כ עוד ואולי ג"כ אדם דמ"ש. תמוה מאד דשנא ושנא דהא כל המטמאין בגדים בשעת מגען לטומאה מטמאין כלים ג"כ חוץ מאדם וכ"ח כמש"כ הרע"ב בפ"א מ"ב והיא משנה רפ"ה דזבים. ומש"כ דטומאת חבורים עיקרה באדם ג"כ תמוה. דזהו היכא דאדם נוגע בטומאה עצמה. אבל אדם הנוגע במה שנוגע בטומאה קיל מכלים כדאמרן:

משנה ג

ד"ה משקה. ל"י מה הכריחו לפרש כן. ול"נ משום דתנן ספ"ח דטהרות דמשקה טופח אינו חבור לא לטומאה כו' ופי' שם הרע"ב ואין בו טופח ע"מ להטפיח והוא מגמ' דגיטין. וכן שם ברפ"ג דאיתא במשנה טופח ופי' הרע"ב ע"מ להטפיח וע"ש בתוי"ט. וכ"פ בשו"ע או"ח סי' קס"ב ס"ג לענין נט"י. והרמ"א שם סס"י פ"ב לענין מי רגלים. והרמב"ם אולי לשיטתו שפסק במ"ר דבטופח לחוד אסור. ופלוגתא דתנאי היא שם בגמ':

משנה ז

בהרע"ב הכל טמא. האהל כו'. ע"כ קורא אהל לעובי שפת העין. דהרי התנור עומד באויר:

תוי"ט ד"ה ואם. ולי קשה כו' שאם כו' באויר כו' אמאי כו' מי יביא הטומאה. תמוה ולטעמיך מי ניחא דע"כ מיירי שהתנור הוא באויר דאל"כ אפי' אין בו פ"ט הכל טמא. אלא ע"כ ה"ט. משום דקי"ל דמת המונח בבית מוציא אה"ט לבית השני בפ"ט (אהלות פ"ג מ"ו) כיון דגם בבית הב' יש לו התפשטות בכל הבית. וה"נ הואיל דמונח בעין שהוא טע"ט מוציא אה"ט לתנור שגם שם יש לו התפשטות בכל התנור כיון דמיטמא באויר. ואדרבה לפי' הרמב"ם קשה דמאי איריא דהוא באויר אפי' אם בתוך העין על חרסו נמי כיון דהתנור הוא באויר:

משנה י

בהרע"ב ד"ה בידים מסואבות ופוסלות אה"ת. ר"ל וכללא הוא כל הפוסל אה"ת מטמא אה"מ להיות תחלה ולכן נעשה הרוק תחלה וכדמסיק. ובזה מוצל מגמגום התוי"ט עליו:

פרק ט

משנה א

תוי"ט ד"ה ובטהור. דאלת"ה כו' דאין צ"פ מציל על כ"מ כו'. ק"ל כיון דטעמא דאינו מציל הוא דשמא טמא הוא א"כ גם הטפול לא יציל דהא בטמא טמאין וגם הטפול עצמו טמא כדלעיל פ"ג מ"ו:

משנה ו

בהרע"ב והאי ל"ד אלא לעצם כשעורה כו'. הוא מלשון הר"ש. ואינו מדוייק. וכך הל"ל לאוכלין ומשקין שגבלן בטיט כמש"כ בס"פ:

משנה ז

צמיד פתיל. הא"ר פי' דצמיד הוא החבור ופתיל הוא הכסוי. ורש"י בפ' חוקת פי' להיפך. ונ"ל ראיה לפי' הא"ר מפ' דלקמן מ"ב מפני שהוא פתיל ואין צמיד ע"ש:

שם היה עגול א"ר אותו ארוך. התוי"ט נתקשה בזה והעלה בצ"ע ע"ש. ול"נ לפרש היה עגול פי' עגול כדורי שרחב למעלה וקצר למטה א"ר אותו כאילו היה שוה למטה כלמעלה. ענ"ל דע"כ לא אמרו דמרדע עגול אלא כל ארכו עד פיו. אבל פיו הוא מרובע ארוך וכאן הוא אומר כמלא פי כו' ולא אמר מרדע סתם כמו בכ"מ שנזכר. ובזה א"ש לקמן פי"ז מ"ח כשבא לומר שיעורו הקדים לומר כל המטלטלין מביאין אה"ט בעובי המרדע מה שלא עשה כן בכל השיעורים הנזכרים שמה. אלא אמר בלתי הקדמה כלל כביצה שאמרו וכן כולם. אלא בכדי שלא תטעה דקאי גם על המשנה שלפנינו. לכן הקדים כל המטלטלין כו' להורות דלא קאי רק על דבר זה ולא זולת ונכון בעז"ה:

משנה ח

תוי"ט ד"ה וכן. לכאורה כו' שיש להן צדדים בולטים. משמע דמפרש דאינקבו בגופם. והמשנה אומרת לקמן נקבו כו' ע"ש בהר"ב:

פרק י

משנה א

בתוי"ט ד"ה כלי גללים. וראיה יותר כו'. ועוד ראיה מכרעת ממנחות (סט) וכדאיתא שם (ע"ב) בתד"ה כ"ג:

ד"ה עצמות הדג בסופו. ויל"ד דאמאי שיריה. עי' מש"כ לקמן פכ"ד מי"א בס"ד:

משנה ב

שלא יביאנו לידי פסול. עי' תו"ח בשם הרא"ש דמשום כלי קדש או תרומה קאמר דאסור להם לגרום טומאה. וק"ל דהא אמרי' בחגיגה (כה) דקדש אינו ניצול כלל בצמיד פתיל. ואולי דוקא בקדושת כלי עבוד רבנן מעלה דאינו ניצול. והרא"ש מיירי בקדושת פה עי' פסחים (לד ב):

משנה ג

מגופת החבית המחולחלת ואינה נשמטת. נל"פ דר"ל שעשויה חריצין מלמעלה למטה בעוקם. וכן פי החבית (עשו) [עשוי] כמו כן. ומגלגלין אותה בתוך פי החביות ונכנסין הבליטות לתוך החריצין וע"י כן אינה נשמטת אף שהיא רפויה וכן יש בזמננו הרבה:

פרק יא

משנה א

תוי"ט ד"ה חזרו. דכלי מתכות הדבר קשה כו' דחרב ה"ה כחלל. נראה כוונתו דכיון דה"ה כחלל חוזרין ומטמאין אדם וכלים לטומאת ז' והזאה (ועי' נזיר (נד ב) בתד"ה ת"ש ובמש"כ שם) בכל ימי משך טומאתן (עי' חגיגה (כג ב) שהראיתי שם פנים שלא יהיה הדין כן) (וברא"ש שם מסיים ע"ד הר"ש הללו ומטמאין באהל). ואולי נשמטו ב"ת האלו מדברי הר"ש ע"י שגגת המעתיק כי שיטתו ג"כ דכלים של מתכות הנוגעים במת מטמאין באהל כדמוכח מדבריו בפי"א דאהלות מ"ח וברפט"ז שם. והוא כעין מה שכתבתי משא"כ שאר כלים אף דגם המה צריכין הזאה ג' וז' כשנגעו במת. מ"מ אין מרבין טומאה לטמא אדם וכלים טומאת ז' רק לטומאת ערב. (וכן אינם מטמאין באהל כדברי הרא"ש). וזהו הכל לשיטת הסוברים דדוקא בכלי מתכות אמרו חרב ה"ה כחלל

אשר הר"ש ג"כ אחד מהם ברפ"ק דאהלות. ודברי תור"ע בכאן תמוהים מאד דמשמע בדברו דבשאר כלים אין דין הזאה כלל לשיטה זו. והלא מבואר בכ"מ במשנה וגמ' דכה"כ הנוגעין במת עצמו טעונין הזאה והמקרא צווח והזה על האהל ועל כל הכלים:

משנה ד

ד"ה וכן. כלובן ביצה ולזה נקרא חלמא. בחולין (סד ב) נקרא הפנימי של ביצה דהוא האדום חלמון. והחיצון דהיינו הלבן חלבון:

ד"ה הפין. עוד מ"ש בלשון הר"ש לחורו כתוב בערוך לחוץ. ול"נ דט"ס בהר"ש וצ"ל לאחורו:

משנה ה

ד"ה וחכ"א. צ"ע כו'. עי' ספ"ק דנדה בפי' הרע"ב והוא מהגמ' דשם ויתיישב לך:

פרק יג

משנה א

תוי"ט ד"ה הסמוך. ואין תמונת כו' ידוע ומובן אצלי. ול"נ דר"י לא קאי אזוג של ספרים רק על הקודמים לו אשר שם מיירי שנשברו באמצען לחצאין ועי' בא"ר:

משנה ב

קולגריפון כו' עי' פי' הרע"ב. ולכאורה מדנקט שינה ולא שיניה וכן ניטלה שינה ל"י. משמע דאין לה רק כמו שן אחד חד בראשה האחד. וגי' הרע"ב והרמב"ם אשר ממנו לקח הרע"ב פירושו. אולי היה שיניה. ניטלו שיניה בל"ר:

משנה ד

מגירה שניטלו שיניה אחת מבינתיים טהורה. פי' שאין מצטרפין למלא הסיט. ובזה שוב לא תסתור רישא לסיפא. עי' בס"פ בתוי"ט ד"ה ושל צמר:

משנה ה

של מיתון כו'. פשטיה משמע שהיתה מיוחדת מעיקרא למיתון ודלא כהרע"ב שפי' אם התקינה דמשמע עתה לאחר שניטל אחד מקצוותיה:

פרק יד

משנה ג

בהרע"ב לפי שבמדידת החבל כו' לפיכך רגילים לעשות שלשלת כו'. אמת שכן איתא בעירובין (נח) אין לך שיפה למדידה יותר משלשלאות ש"ב. אולם מסיים שם אבל מה

נעשה שאמרה תורה ובידו חבל מדה כו'. תני ר"י כו' ושל פשתן למדידה. ועמש"כ במ"ר בראשית פ"א אות ג':

ד"ה העשויה לעצים. דהויא כמתכת המשמשת את העץ. תימה דא"כ כל כלי הנגר ודכוותיהו דחשיב לעיל פי"ג יטהרו דאין תשמישן אלא לעצים אלא הדבר ברור דאין קרוי מתכת המשמשת את העץ אלא כשמחובר לעץ להכשירו למלאכתו. אבל לא בנידן שלפנינו דמלאכתו בעצים. וטעם טהרתו הוא כמש"כ הרמב"ם דאין להם שם בפ"ע. ואולי כוונת הרע"ב דהשלשלת איננה אלא בראש החבל להכשירו למלאכתו בקשירת העצים או במדידתם. ואיננה רק משמשת להחבל. לכן דינה כמתכת המשמשת את העץ. דחבל לבד אינו מקבל טומאה כדאיתא ברמב"ם פ"א מהל' כלים הי"ב:

משנה ד

ד"ה קטרב. ורמב"ם פי' כו'. על שני צוארי הבהמות כו' כצ"ל:

ד"ה המקבלות את הרצועות. לנוי טהורים לפי כו'. הוא מפי' הרמב"ם. וק"ל דתיפוק ליה דתכשיטי כלים ובהמה טהורים (רפי"ב):

משנה ה

ד"ה הסייף וכו' שקרוי הצורפים בל"מ. נראה דט"ס הוא וצ"ל הפצירה פים והוא בשמואל א' י"ג כ"א:

במשנה מסננת של חרדל כו' שלשת נקבים כו' טהורה. בר"ש הובאה תוספתא אראב"צ לא נחלקו ב"ש וב"ה כו' ג' נקבים כו'. שהיא טהורה ע"מ נחלקו על שנים שב"ש מטמאין וב"ה מטהרין. ופשוט דחכמים פליגי עליה ואומרים של"נ ב"ש וב"ה בזה אלא דלכ"ע בשנים טמאה ומתני' אתיא כוותייהו וכ"פ הרמב"ם דדוקא בג' טהורה. והת"ח שגה בזה:

משנה ח

תוי"ט ד"ה ושל גם. אבל ק"ל שא"כ ליכא בינייהו כו' גם הר"ש כ' ע"ד הערוך שלא הבין. ואנכי בעניי הבינותיו והוא דשל ארכובה היינו כעין אותן של עץ שנעשין בכפרים העשוי משתי חוליות אחת ארוכה ועבה קצת והשניה קצרה ודקה ורחבה קצת כעין לשון ונכפף ונפשט בתוך החוליא הארוכה ולכן נקרא של ארכובה לפי שגם אותה נוכל לפשוט ולכפוף. ומכניסין אותו בחור המזוזה כשהוא פשוט וכשנכנס הלשון לפנים הוא נכפף ונופל לתוך עץ העשוי חריצין חריצין ונועלו ופותחו בו. וזהו שאר"י שהוא פותח בו מבפנים. ושל גם הוא כעין מפתחות שלנו העשוי כעין דלי"ת או כ"ף פשוטה. ואין יכולין לפושטו וכן מתבאר בדברי הערוך שמביא הר"ש:

שם ד"ה והאפרכס. וראיתי שהרמב"ם שם (ר"ל בב"ב) מפרש כו' ולפיכך כו' דמה דפי' שם כו' לשון הרשב"ם הוא כצ"ל:

פרק טו

משנה א

במשנה והן מחזיקין מ"ס בלח שהם כוריים ביבש כו'. נ"ל דר"ל דוקא העשויין באופן זה שיחזיק הגודש תילתא (וכ"נ שהבין הגר"א ז"ל רפ"ח דאהלות) והיינו שעשוין בערך ים שעשה שלמה וכמו שהביא התוי"ט מרש"י דשבת וכ"כ בעירובין (יד ב). אבל השמיט עוד תנאי שיהא 3\5 הגובה מתחתיתו מרובע 2\5 העליונים עגול (הקפידה הוא רק שיהא עליונו עגול. ובמשך הגובה יהיה 2\5 עגולים) דאם יהיה עגול ככל הגובה יהיה הגודש יותר משליש כמובן (שוב ראיתי במהרש"א בעירובין שם שהרגיש בפירש"י בזה ע"ש). ועיקר הטהרה תלוי בזה שיהא מחזיק כוריים ביבש וכ"מ להדיא בשבת שם דאמר כמאן כהאי תנא דתנן כוורת כו' ולכן אסר ליה לטלטל כלי בת תרי כורי עי"ש. ולפ"ז ל"ד במחכתה"ג הר"מ והר"ש והרע"ב לקמן רפי"ח במש"כ דהיינו אמה על אמה ברום שלש אמות. והרמב"ם כאן דייק לכתוב שיהא בתשבורת אמה ע"א כו'. ומה שאמר בשבת שם כמאן כהאי תנא כו'. לכאורה קשה דלא מצינו בזה פלוגתא. ואולי דתנא דתוספתא דמכילתין ברפ"ה דב"מ פליג עלה דאומר שם וכמה הן אמה על אמה כו'. ולפי מה שהתבאר לא יהיה הגודש בכלי כזה תילתא וא"כ לא יחזיקו כוריים ביבש:

בתו"ח לר"ב ד"ה עריבת כו' ובחבורו כו' לא חשיב כו' וצ"ע. לק"מ דהרי סיים שם אחרי מנין הטהורים וכיוצא באלו. וכן בהתחלתם הוסיף מלת כגון. ובחשבו הטמאים לא סיים וכיוצא וכן לא התחילם במלת כגון. ואדרבה כתב כל אחד מה' כלי עץ אלו אע"פ כו'. מקבלין טומאה כו' ושאר כל כ"ע כו' חזקתן כו' ולפיכך א"מ טומאה. ש"מ דמנין הטמאים דוקא. וכן בפ' כ"ז ה"ב כתב שלש עריבות כו' והבאה במדה טהורה. וזהו כר"י וכמש"כ הא"ר בהמשנה שם:

משנה ב

בהרע"ב דאילו דף ש"ע כו' ואע"ג דטמא מדרבנן כו' והוא מפי' הרמב"ם. הן בב"ב (סו ב) מסיק לענין שאיבה דג"כ מדרבנן אפ"ה בחקקו ולבסוף קבעו פוסל את המקוה משום דאיכא עליו תורת כלי בתלוש ועמש"כ ברפ"ד דמקואות בס"ד:

משנה ו

ד"ה משקה בית מטבחיא. המים כו' טהורין מלקבל טומאה ולא מכשירין. לזה יש סתירה גלויה מסוגיא דפסחים (טז) ע"ש. ועיין חולין (לו ב) תד"ה אלא :

פרק טז

משנה ד

בהרע"ב ד"ה קיחותיו. כמין אזנים כו'. נראה דהם הם הלולאות שכ' לקמן ר"פ כ"ו בד"ה כיס של שנצות. ואזניה דקאמר ר"י הם הם הרצועות שזכר שם שמושך בהם כשרוצה לפתחו ע"ש ותבין:

ומש"כ בשם הרמב"ם דפי' ציציתה שנותנים בו טס של מתכות כו'. לפנינו ליתא כן אלא שכ' עגולה מהעור כו' מקשיי כו'. ודע שמהתוי"ט משמע שהיה לפניו בהרע"ב גם על קטבליא פי' הרמב"ם שמפרש שהוא עור עשוי בעגול לרקד עליו:

משנה ז

וגנוגנות העני. עי' פי' הרמב"ם וכ' העני שם אומן וסמכו על המקרא כי עני הוא. ולא ישר זה בעיני הגר"א ז"ל. ועי' בפרק דלקמן מט"ז וקנה של עני פי' הר"ש שהוא כמו פירוש הרמב"ם דהכא:

פרק יז

משנה א

תוי"ט ד"ה קופת. ומסתברא דבשל בלנים נמי מודה. משמע אבל בשל ב"ב פליגי דלת"ק אפי' קופתם ג"כ ברמונים דהא סתם קאמר כל כלי ב"ב ואף קופות בכלל. וכ"מ בהר"ש לפי' הא"נ. ולפ"ז רשב"ג דבמ"ד דקאמר ובקופה כדי שיפשיל לאחוריו ומשמע דקאי ג"כ ארמונים דהזכיר הת"ק. אתא אפי' לת"ק דילן. ובמ"נ בזה דברים מבולבלין ע"ש:

משנה ה

תוי"ט ד"ה של משה. לפי מדת ארכו של משה כו'. ע"ש ברש"י דלשונו אינו כן. רק הר"ב ז"ל הוסיף זה על דבריו לתוספת ביאור. ובמחכ"ת דזה דבר שא"א לשמוע דהרי משה היה גבהו עשר אמות ואמתו היה לפי ערך גבהו ואין זה בינונית. עי' מנחות (צח). וגם אישתמיטתיה שרש"י נשמר עצמו בבכורות (מד) וז"ל שם בד"ה באמה והא דאמרן אחת יתירה על של משה ח"א לא בשל משה ממש כו' אלא על אותה של קדש שתיקן משה:

ד"ה כדי. ל"ד דהקדש ש"מ שחללו על ש"פ מחולל. לפמש"כ התוס' בתמורה (כז ב) ד"ה לא דדין זה אינו אלא בבעה"ב הפודה הקדש שלו אבל גזבר כו' ע"ש א"ש לשון מעילה כפשטיה. ומש"כ התוי"ט ולמאי דתנינן כו' מעיקרא לקול"מ. תמוה דמ"מ מעילה לית בהו רק דצריך להשלים המותר. וזהו ג"כ כוונת התוס' במש"כ אלא שלא היו רוצין היינו משום הא דוצריך לעשות דמים:

משנה יא

אלו ואלו מתכוונים להקל לשון זה ג"כ לקמן פכ"ז מי"א:

תוי"ט ד"ה והחופן. והר"ב העתיק וחפני קטורת. לפלא שלא הרגיש השינוי שבהרע"ב בהקומץ אה"מ ג"כ שהעתיק קומץ המנחה ומשמעו על כמות הקמח או העיסה בהקומץ דומיא דחפני קטורת. ולגי' דידן שב על האדם הקומץ והחופן:

משנה יב

תוי"ט ד"ה כפונדיון. עי' כה"ד ומשמע דבא להורות לנו כמה יכיל מקום הפונדיון דהיינו כשיעור הגדר מן ל"ב שעורים. אבל ז"א חדא דאולי פונדיון עביו יותר מן עובי איסר כמש"כ התוס' בהזהב (מד ב) בדינר זהב נגד דינר כסף. שנית דהרע"ב לא באר שם כוונתו אם באורך השעורים או ברחבם. שלישית דכתב שם בעצמו עליו דלא דק ע"ש. וא"כ נפל הדבר בבירא:

ד"ה וחבר. ונ"ל דמתיבת או דריש כו'. נעלם מכ"ת ראיה לדרשה זו משבת (ר"ד כז. סג ב) דדריש להדיא מאו בגד לרבויי כה"ג ע"ש:

משנה יד

ד"ה חוץ. והא דקתני חוץ ל"ד דהא כלב שבים כו'. התו"ח הקשה לעיל רפ"י דא"כ מדוע לא הביא הש"ס בעירובין ראיה מכאן דאין למדין מה"כ כו'. ולק"מ דהא איכא למידחי דאתיא דלא כר"ע. והתוי"ט כתב כן לפי האמת אחר דמוכח ממ"א דאין למדין מה"כ ומדוע לא הקשה כן על הא דפי"ד מ"ג שרמז עלה התוי"ט:

משנה טו

שיש להם מעשה ואין להם מחשבה. וכ"א בפ"ח דטהרות מ"ו ובמכשירין ספ"ג ורפ"ו. והרל"ץ שכח לציין כאן לשם ושם לכאן:

משנה טז

ד"ה ומקל. וכלומר כו'. מדוע לא פי' כפשוטו שהיה דרך לשלם מכס ממזוזות. וכמו שהיה נהוג בארצנו לתת מכס מספרי יהודים המובאים מחוץ למדינה עד שבא אדונינו הקיסר הרחמן אלכסנדר השני [נ"ע] ר"ה ובטלו. ומש"כ עוד ואפשר כו' נושאים מזוזה

עמם כו' ומדוע לא הביא ממנחות (ס"ד לב) תלאה במקל כו' של בית מונבז המלך כו' ע"ש ובפירש"י:

פרק יח

משנה א

במשנה רי"א מודים כו' נראה דהאי מודים קאי אסוף דבריו על וביניהם אינו נמדד וכה"ג ספ"ק דפסחים ע"ש בפרש"י בד"ה מודה ר"א או אגב דאמר ת"ק מודים אמר איהו נמי מודים וכה"ג בב"ב (קנח ב) במשנה לפי' רשב"ם שם והתוס' בב"מ (לז ב):

משנה ג

בהרע"ב ד"ה וחפוי דהוי מתכת המשמשת את העץ. לכאורה ז"א אלא המשמש לפשוטי כ"ע שהם טהורים בפ"ע. אבל הכא המטה טמאה. ומפי' הרמב"ם משמע דהטעם משום דהוי תכשיט למטה ותכשיטי כלים טהורים:

משנה ז

ד"ה מעדר כ"ע כו' ומהפכים בו אה"ת. הוא מהר"ש אבל הר"ש לשיטתו לעיל פי"ג מ"ב בסופה (וכן שם במ"ז בשם הערוך) ע"ש. אבל הרע"ב שפי' שם שהוא מכלי המחרישה והוא מהרמב"ם ה"ל גם כאן לפרש כן וכמו שפי' הרמב"ם הכא. ואולי שהיה לפניו הגירסא פה מעבר כמו שם במ"ז וט"ס בדבריו:

פרק יט

משנה א

במשנה נימי הקשר הנוגע בצרכו טמא. עי' פי' הרע"ב. ולכאורה תמוה כיון דהחבל השני אינו חבור למה יהיה קצהו היוצא מהקשר טמא אשר ע"כ נ"ל דנימי הקשר היינו דוקא לאחר שסרג גם מהחבל הב' למטה ונימי הקשר בולטין מן הסירוג ולחוץ. והתוי"ט בד"ה והנוגע מן שלא הבין כן תמוה:

משנה ד

רי"א כו' י"ט מטמא שנים ופוסל א' כו'. עי' מל"מ פכ"א מהל' כלים דמ"ל נמי שיטמא ג' כו' כגון אדם (וה"ה כלים להתוספתא שהביא התוי"ט ברפ"ה דזבים ועי' מל"מ פ"ו מהל' מו"מ באורך) הנוגע ובשעת מגעו נגע באוכלין כו' אלא שהתנא באוכלין קמיירי ובהגהה בנופ"ש הקשה עליו דע"כ מתני' איירי בשפירש דאי לא פירש גם חוץ לעשרה מטמא ב' כו' ככלים הנוגעים במדרס בשעת מגען. ודבריו תמוהים דגם המל"מ מודה

בזה דמיירי שפי' המיזרן מן המטה. רק שאומר דאם אדם (או כלים כנ"ל) היה נוגע במיזרן (אף לאחר שפירש מן המטה) בשעת מגעו של האדם מטמא עוד ב' ופוסל א' גם דבריו בנופ"ש בזה מגומגמין:

משנה ט

אר"י אימתי בזמן כו' או שאין לה לזבז טפח משמע דאם אין לה לזבז אף שגבוהה י' או אם אינה גבוהה י' אף שיש לה לזבז טמאה. אבל מפי' הרמב"ם משמע דא' מהן מטהרה הגובה או הלזבז וכן מסתבר. ולכן נראה שט"ס במשנה וצ"ל ושאין לה לזבז:

שם מפני שבטל העיקר בטלה הטפלה. עי' פי' הרע"ב כאן ובר"פ דלקמן ולשונו מגומגם (ועי' לקמן פכ"ד מ"ד בתוי"ט) ולעד"נ דהא משמע מת"כ שהביא הר"ב שם במ"ג שאין טמא מדרס אלא כלי. ולכן כיון שבטל העיקר שבעבורו נעשה בטל ממנו שם כלי משא"כ אלו שחשבה המשנה שם ברה"פ מתחלתן נעשו נמי לשכיבה כמו שהביא שם התוי"ט בשם הרמב"ם ולכן אע"פ שבטל בית קבולו עדיין שם כלי משכב עליהם שהרי גם בעבורן נעשו מתחלה. ופי' הרמב"ם בזה לכאורה נסתר מלקמן פכ"ב מ"ז וצ"ע:

פרק כ

משנה ב

עריבת פיסונות בש"א מדרס ובה"א ט"מ. טעם הרע"ב בב"ש והוא מהר"ש חסר טעם. ולע"ד נל"פ טעם פלוגתתן דקי"ל דטומאת מדרס היא ג"כ ע"י השענה (ס"פ דזבים) ושם ברפ"ד תנן נוטלת עריבה כו' טמאים מדרס ופי' הר"ב מטעם השענה. ולפ"ז עריבה דהכא דבשעה שנושאה מלאה אבנים נשען עליה ג"כ לכן ס"ל לב"ש דזה נקרא משמשת ישיבה עם מלאכתה דמ"ל ישיבה ומ"ל השענה. וב"ה סברי דכיון דהא דבעינן מיוחד לשכיבה או לישיבה נ"ל מישכב וישב בעינן דוקא שכיבה או ישיבה ממש:

שם עריבה שנסדקה טמאה מדרס. לפי' הרע"ב שהוא מהרמב"ם צ"ל כיון דנסדקה שוב אין מתקנין אותה אלא שעומדת מעתה לשכיבה עי' לשון הרע"ב לקמן פכ"ד מ"ג. ול"ד לתיבה שנפחתה מלמטה דפי' דלעיל מ"ז ע"ש בתוי"ט בשם הרמב"ם משום דדרך לתקנה ואינה עומדת עדיין לשכיבה או לישיבה:

תוי"ט ד"ה חמת. ומוציא כו' קול של שיר כשנופח בפיו נראה דר"ל כמו שנופח בפיו:

ד"ה טהורה. דכיון שאינה מלאה מתגלגלת. פי' בשעת מלאכתה דהיינו שמוציאה רוח להחלילים אז מתרוקנת מעט מעט מהרוח וקופלת בעצמה ולכן אינה ראויה אז למשכב:

ד"ה מקבלת מדרס. ולא ידענא כו' ול"נ דאשמעינן דל"ת כשנטמאה במדרס תחלה כשנסדקה אף שאח"כ כשנתפחה נטהרה מ"מ כשנסדקה שוב חזרה לטומאתה וכמו שפי' הרע"ב בר"פ דלעיל גבי מטה כשפרקה קמ"ל דמקבלת מדרס ר"ל מכאן ולהבא אבל מעצמה מחמת טומאה הקדומה לא ונכון בעז"ה:

פרק כא

משנה א

בתוי"ט ד"ה הנוגע בצמר וצ"ע כו'. והרא"ש כ' דלא מיירי השתא בבגד אלא דהאימה היא של מתכת או של עץ ויש לה בית קבול ע"ש. ול"נ דהכא איירי דהחוטין שכבר נטוו נטמאו בנגעים ר"ל שבא עליהם הנגע. ולהכי נקיט צמר דמטוה שלהן מיטמאין בנגעים מיד משא"כ מטוה דפשתן דאינו מיטמא עד שיתלבן כדאיתא פי"א דנגעים מ"ח:

פרק כב

משנה ד

בתוי"ט ד"ה כסא של כלה. דהא לדידיה כל חפוי מטהר. י"ל דע"כ לא מטהר אלא משאר טומאות אבל לא מטומאת מדרס. עי' לקמן פכ"ד מ"ד בתוי"ט שהאריך בכיוצא בזה:

משנה ה

ברע"ב ד"ה כסא כו' שאין הנסרים בולטין כו'. ולדעתי כונת הרע"ב במש"כ שאין הנסרים בולטין היינו הלוחות העשויות לשבת עליהן וכ"נ להדיא מפי' הרא"ש. ולכן דקדק לפרש נטלו דמתני' נשברו ור"ל שהקצוות נשארו:

משנה ט

במשנה וכרכמו ומשאו פנים נ"ל דהוי"ן המה בכאן לשמושי או ודלא כנראה מהתוי"ט:

משנה י

ברע"ב ד"ה ששתי רגליו כו' אבל הספסל עצמו טהור כו'. והוא מהרמב"ם. ונראה דבחבורן הכל טמא:

פרק כג

משנה ב

בהר"ב ד"ה זריז. ובאשקלון עושים אותן של עץ. לא ידעתי מאין לקח לפרש כן ומאי דחקיה. ובר"ש מפורש שהוא של עור:

שם ד"ה אבל אוכף של נאקה. ורבותי פירשו כו'. ול"נ להכריע כפי' הראשון מדקאמר ר"י אף כו' מכלל דידע דת"ק יוצא לחלק באוכף דטמא מושב ולכן כיון ששמע ליה בטפיטין לומר דא"מ אלא משום מרכב אפסקיה לדיבוריה ואמר דאף זה מטמא משום מושב כמו אוכף. ולפי' רבותיו צ"ל דהאף קאי אטמא מושב דמסיים. ובמגילה (ד) בד"ה שאף הבאתי בס"ד כהאי גוונא טובא ע"ש:

פרק כד

משנה ד

בתוי"ט ד"ה והבאה במדה וכו' אפס כי עז וק' עלי הא דתנן ברפ"כ דטמאים מדרס וא"ט בשאר טומאות כו'. שם ליתא להאי סיומא וא"ט בשא"ט ואיכא לפרושי דנקט מדרס לרבותא. אפס דמפי' הרמב"ם שם משמע דטהורין משאר טומאות:

בא"ד וא"צ לפ"ז לדחוק בפי' לשון רש"י כו'. תמוה דהרי רש"י שם מיירי בפשוטי כ"ע ובזה אפי' הרמב"ם מודה דטמא אף בשאר טומאות וכדמוכח ההיא דבכורות:

משנה יא

במשנה ושל עור הדג טהור מכלום. משמע דאף אם ראוי למדרס כגון שמקבלים. וכ"מ לעיל פ"י מ"א. דאל"ה אם היו ראויין למדרס לפי הכלל כל הטמא מדרס טמא טמא מת לא היו מצילין בצמיד פתיל. וק"ל מ"ש ממפץ דלדעת התוס' בשבת (פד) בד"ה מפץ שהוא של שיפה וגמי דאין להם שום טומאה ואפ"ה איתרבו לטומאת מדרס מוכל המשכב כדפרש"י שם. ואף דמסקינן שם לחלק בין מפץ לכ"ח דמפץ יש במינו טהרה במקוה ופי' התוס' שם בד"ה לאפוקי דר"ל בגדולי קרקע. ודגים מסקינן בעירובין (ר"ד כ"ח) דלאו גדולי קרקע נינהו. מ"מ יקשה למאי דס"ד דאביי שם דמיקרו ג"ק. וי"ל דבאמת היה יכול הש"ס להקשות מזה על אביי אלא דניחא ליה טפי להקשות מדידיה אדידיה. ולפ"ז כלים מעוף ראויים להתטמא מדרס דאמרי' בעירובין שם דהן ג"ק. ולכן א"ש דל"א כאן אלא ושל עור הדג טהור. וכן לא נצטרך לדברי התוי"ט לעיל רפ"י בסד"ה עצמות הדג. אבל העיקר נראה דאף בהמה לא מיקריא ג"ק ממש כמש"כ רש"י ותוס' בסוכה (ס"ד י"א) ותוס' בשבת (עג ב) ד"ה מפרק ובש"מ. אולם עדיין קשה לרבא בשבת שם (פד ב) דמסיק שם טעם אחר לכ"ח שאינו מטמא מדרס. וי"ל דרבא ל"פ על תירוץ הראשון דבעינן יש במינו טבילה דהא גם דברי"ש תנא כמשכב נדתה כו' אף משכבה נמי אית ליה טהרה במקוה אלא לרווחא דמלתא אמר טעם אחר לכ"ח:

משנה יד

תוי"ט ד"ה של ספרין. ובפכ"ח מ"ד איפליגו תנאי. וכן הר"ש והא"ר שם זווגום אהדדי. ול"י מדוע לא פי' דהכא ר"ל של המגלחין וכמו בפ"ט דכלאים מ"ג ע"ש בפי' הר"ב ועי' מו"ק (יח ריש ע"ב) בתוס'. ועי' לעיל מ"ב בתוי"ט:

משנה יז

בהרע"ב מהוהה בגד כו'. אנן בקופה קיימינן ולשון הר"ש והערוך יותר אינו מדוייק. אבל לשון הרא"ש בזה מדוקדק:

ד"ה קטנה על הגדולה. בין שתיהן כו'. הוא מהר"ש. אבל מלשון המשנה דלא תני היו שוות אלא בסיפא משמע דאחר הגדולה הולכין אפי' היא מהוהה והקטנה בריאה:

ד"ה טלייה וכו' ומסקנא וכו'. והמפץ כו' והאי לאו כלי הוא מ"מ טמא מדרס כו'. ק"ל מלעיל פ"כ מ"ג הביא מת"כ יכול כו' ת"ל כלי כו' וי"ל:

פרק כה

משנה א

במשנה וכל שאין לו תוברות אין לו אחוריים ותוך. הרמב"ם (והרע"ב אחריו) פי' דר"ל דאפי' נטמאו אחוריהם נטמאו תוכם. וכ"מ שמפרש להא דר"י דלקמן במ"ג. ולכאורה יל"פ איפכא דאפי' נטמאו תוכן ל"נ אחוריהם דגם הם חשיבי לתוך. ודמיא לרובע וח"ר דלקמן מ"ד וכ"מ שמפרש הר"ש בהא דר"י במ"ג. ואולי דחיליה מלקמן מ"ו ושאר כה"כ שאין להם אחוריים ותוך שנפלו משקין על מקצתו כולו טמא. וכ"מ מלישנא דר"ש במ"ג:

בהרע"ב ד"ה השלחן. כיון דפניו משופים כו'. והוא מהר"ש. ולע"ד הנל"פ דאף שב' הפנים משופין מ"מ אותו צד שלמעלה שמשמשין עליו נקרא תוך ואף שראוי להתהפך דומיא דכרים כו' דרישא. ור"מ דפליג ה"נ דס"ל אף באינו ראוי להתהפך כיון שהוא פשוט אין חלוק אחוריו מתוכו וכללא דלעיל פ"ב מ"ג ע"ש בהרע"ב ותוי"ט ואתיא כר"מ. ומ"מ לענין הלכה יש לפסוק כר"י משום דה"ל סתם ואח"כ מחלוקת ועי' בתוספתא:

משנה ב

עי' שבת (יז) תד"ה ועל ובמש"כ שם בס"ד:

משנה ז

במשנה כה"כ כו' ויש להם בית צביעה. עמש"כ בחגיגה רפ"ג פי' נכון בזה בס"ד:

בהר"ב ד"ה לעריבה. שאם יש משקים כו' אוחז כו' שמא יגע כו' ויחזרו ויטמאו כו'. מכ"ז משמע דלכתחלה קאמר ובמשנה דלקמן בפירוש דידים טהורות מפורש בה דלענין

דיעבד קאמר. ולשון התוספתא שהביא הר"ש נאחז בסבך בזה ואין למישמע מינה אם אפי' לכתחלה או דיעבד דוקא:

שם והלכה כת"ק וכדמפרש ר"י. דבריו אלו בלא ביאור דלפירושו הת"ק מיירי לענין אם נטמא אחד שלא נטמא חבירו. ופלוגתייהו דר"מ ור"י לענין אחיזה ואינן עולין לפי' בדברי הת"ק. ואין לומר דכוונתו הוא ג"כ לב' הענינים דהל' כת"ק לענין דאם נטמא זה ל"נ זה. ולענין אחיזה ה"ל כדמפרש ר"י דא"כ הלכה כת"ק ל"ל דהא ליכא מאן דפליג עליה:

פרק כו

משנה א

פי' הרע"ב בה מגומגם. ול"נ דבת"ק הפי' כהרמב"ם. ור"י אומר שלא הוזכר שלא באומן בכלים הללו רק לענין זה שאע"פ שמותרין טמאות מפני שאינו אומן יכול להחזירם וזהו פי' שלא באומן ששמע הת"ק לענין טומאה. ושלא באומן דשמע לענין טהרה הוא רק בכפיפה מצרית והיינו שאע"פ שהחזירה מי שאינו אומן נשארה בטהרתה מפני שאף האומן בדוחק יכול להחזירה לכן חזרת הדיוט ודאי אינו כלום:

משנה ד

במשנה ניטל חוטמו או שנחלק כו'. נ"ל דשנחלק קאי אחוטמו דהיינו שנחלק החוטם לשנים. ודלא כמשמעות התוי"ט בד"ה לא הספיק:

תוי"ט ד"ה לא והכא שכתב דלא חזי למידי א"כ כו'. תמוה דהא מתני' אומרת לא הספיק לתקן כו' עד כו' משמע דאח"כ תיקן. ולכן שפיר מקבלת טומאה:

משנה ה

בהרע"ב ד"ה עור הכתן. שנותנים לפניהם כו'. ל' הר"ש שקושרין אותו במתניהם. ולשון הרמב"ם עור אשר יחגור אותו הפשתני כו'. וכן בד"ה עור הרופא לשונו מגומגם. ולשון הר"ש משים על בגדיו:

ד"ה עור הסורק. הסורקים פשתן. ה"ל להודיענו החילוק בין זה לעור הכתן דלעיל דטמא מדרס לכ"ע. אבל ל' הרמב"ם בפי' סורק הצמר ונכון:

פרק כז

משנה ו

במשנה ומטלית שטליה על השפה אם פשוטה כו'. עי' פי' הרע"ב. ופשוט יותר לפרש דהכוונה על מה שתופרין בכתונת מאחורי הצואר (קאלנ"ר בל"א) אשר לפעמים כופלין אותו כמו הרגיל אצלינו:

משנה י

תוי"ט סד"ה אר"י. ה"נ כשנוטל חוט אחד כו' בעודו מושכו מן החתיכה כו'. ר"ל דחוט אחד איננו מפרישו בב"א אלא מתחיל להפריד קצהו האחד ומפרידו והולך עד קצהו השני. ולכן בעת אשר מתחיל להפרידו (וכל החוט עדיין מחובר בבגד אשר אז כל הבגד והחוט בכללו עדיין טמאים מדרס) נוגע הבגד בהחוט בקצהו הנפרד ממנו בעת הפרדו דלא הוי בה"ס כמו בבא מבגד גדול משא"כ נחלק דרך להפריד חתיכה מחתיכה בב"א. והתו"ח לא הבינו במחכ"ת לכן העלהו בצ"ע. אבל מ"מ קשה דהא אז כיון דעדיין היה להבגד טומאת מדרס ה"ל שבע טומאה ולא מקבל טומאת מגע מדרס עי' מנחות (כד ב) וי"ל עפ"י שיטת הר"ש שהביאו התוס' בחולין (עב ב) בד"ה אלא דל"א שבע ליה טומאה בדבר שהטומאה באה עליו מגופו:

משנה יא

אלו ואלו מתכוונים להקל. כלשון זה גם לעיל פי"ז מי"א:

משנה יב

או שנמצא בו קשר כו' מתאימין. ובפי' הרע"ב דמתאימין קאי נמי אקשר כו'. והוא מהר"ש. ונ"ל דגי' הר"ש היה קשרים ל"ר ויותר נראה דהיה גורס שני קשרים דעל קשר שהוא ליחיד לא שייך לומר מתאימין:

פרק כח

משנה ד

בהרע"ב ושאינן מצוירות מיוחדים נמי לשאר תשמישין. וצ"ל דמטפחות ספרים אין הפירוש דכבר שמש בהן לספרים וייחדום להם דא"כ לכ"ע שוב אסור לתשמיש אחר עי' בס"פ נגמר הדין בסוגיא דהזמנה מילתא. אלא דמיירי שעשאן לספרים לבד ולא נשתמש בהן עדיין דה"ל הזמנה בעלמא וס"ל לב"ה דהזמנה לאו מלתא היא כרבא שם דהל' כוותיה כמש"כ התוס' שם בסוף הסוגיא. ור"ג סבר כרשב"ג בנו שם דהזמנה מלתא היא

לפרש"י שם. וביותר לגי' הרא"ש כאן רשב"ג א"ש טפי דאזיל לשיטתו שם ומיושב קושית הר"ש כאן ע"ש. אבל עיקר פי' הרע"ב דמ"ס אינן נקראין משמשי אדם וטהורים מכל טומאה. קשיא (דאין) [דאיך] יפרנס לפ"ז משנה הסמוכה כפה כו' אבל טמא ט"מ. כיון דכבר נאסרה לשאר תשמישין לאביי בהזמנה ולרבא בכרכתו כדפי' הרע"ב וכדאיתא בסוגיא שם אמאי טמא ט"מ:

משנה ה

ברע"ב ד"ה שעשאו שליח כו'. ואפי' בלא שינוי מעשה. ע"כ ר"ל שלא עשה שינוי מעשה בגופו כגון להתיר תפירותיו אבל מ"מ עשה בו מעשה השטיח ששטחו על הארץ לישב עליו דבמחשבה גרידא אינו עולה מידי טומאתו. אבל מ"מ צ"ע מלעיל פ"ו דפסק כב"ה דלא מיטהר אלא משיקשר ולא כר"ע דאמר משיקבע ע"ש:

משנה ו

שם דתנן בסוף זבים הנוגע במשכב מטמא שנים כו' דכ"ז שהכלי נוגע במדרס כו'. וכ"ה לשון הר"ש. ותימה דזה לא נאמר אלא באדם אבל כלים אדרבה תנן התם במ"י זה"כ כל הנוגע בא' מכל אה"ט מטמא א' כו' חוץ מן האדם ופי' הר"ש והרע"ב כגון אוכלים וכלים כו' מטמאים אחד ופ"א ואפי' בשעת מגען. אבל עי' בהר"ש שם ברה"פ בשם התוספתא וכ"כ התוי"ט שם בקצרה וא"ש. רק שנצטרך פה להגיה קצת במש"כ דתנן בסוף זבים כו' כי יכוונו על התוספתא הנ"ל. ועי' במל"מ שהאריך בפרט זה בפ"ו ממטמאי מו"מ ה"ו:

משנה ז

תוי"ט ד"ה אבל. ומלמטן היינו שאם היא מתהפכת כו' וכ"ז דוחק מאד. ול"נ דלפירושם מיירי כגון שהחלוק קצר והוא רוצה להאריכו ע"י מטלית שמחבר לו. ואם מאריכו בשוליו אז מחבר עליונה של מטלית לתחתיתו של חלוק ותלוי כדרכו ולכן הוי חבור. אבל אם מאריכו מלמעלה ע"כ מחבר תחתיתה של מטלית לעליונו של חלוק ואז מתכפלת המטלית נופלת על החלוק ואינה מועלת כלל לכן לא הוי חבור. ומלמעלן ומלמטן קאי על המטלית כדברי התוי"ט:

פרק כט

משנה ג

יתר מכאן אם רצה לקיים טהור. ועי' בפי' הרע"ב. והנה מצאנו במקרא ג"כ דמלת אם משמשת בלשון אע"פ. אם יתן לי בלק כו' לא אוכל כו'. ואם יהיה היובל כו' (סוף מסעי) ע"ש בפירש"י. וכבר כתבתי בזה בברכות (לד) ע"ש:

משנה ה

תוי"ט ד"ה שירי. וכאינך דמתני' ז' ח'. ואני אומר דערבך ערבא צריך דגם שם נוכל לפרש שירי כפשוטו. ועוד נ"ל דמלת שירי דבמ"ח מוסבת ג"כ על יד מגריפה ושל סיידין דתני אח"כ וא"כ יהיה ב"ש לחומרא וב"ה לקולא. ובתחלתן אולי גם ב"ש מודו. ומיושב מה דלא תני להו בעדיות. והתוי"ט נדחק בזה:

משנה ו

בהרע"ב והיינו נמי טעמא דכל הנך ידות כו'. ומה יענה לשל חרשין דשיעורו ג"ט. וע"כ צ"ל דטפח ג' הוא לרווח בין ידיו להקורנס. או לאחורי ידיו. א"כ גם באותן ששיעורן ב"ט נוכל לומר דאוחזן בידו אחת וטפח הב' הוא לרווח כדאמרן:

פרק ל

משנה ב

תרווד כו' ר"ע מטמא. נ"ל דטעמו כדלעיל פ"ב מ"ח בלפיד ע"ש. וריב"נ דמטהר י"ל דטעמו כיון דטומאת כ"ז מדרבנן לא החמירו בהם כ"כ אא"כ קבולו להדיא:
סליק מסכת כלים. בעזרת אל אלים